

BIỂN & KINH TẾ BIỂN VIỆT NAM

(Tiếp theo và hết)

Võ Nguyên Giáp

Đoàn kết lực lượng khoa học và kỹ thuật về biển

Công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội trên đất nước ta, cũng như ở miền biển là một quá trình tổng hợp của ba cuộc cách mạng: cách mạng về quan hệ sản xuất, cách mạng khoa học kỹ thuật, cách mạng tư tưởng và văn hóa, trong đó cách mạng khoa học kỹ thuật là then chốt. Khoa học và kỹ thuật về biển cũng phải hoạt động theo những đặc điểm, yêu cầu, nhiệm vụ chung của cuộc cách mạng khoa học kỹ thuật ở nước ta. Khoa học và kỹ thuật về biển phải gắn liền với quá trình phát triển kinh tế miền biển nước ta, đi từ sản xuất nhỏ tiến lên sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa. Khoa học và kỹ thuật về biển phải kết hợp với những công trình khoa học đòi hỏi những phương tiện rất hiện đại mà ta đang có và có thể có thêm những công trình khoa học đòi hỏi phương tiện đơn giản hơn. Chú trọng đến những kinh nghiệm tổng kết của những người tiên tiến trong nhân dân lao động. Thí dụ như có những anh hùng trồng phi lao, trồng dừa ở đất mặn thì nhà khoa học phải nghiên cứu kinh nghiệm của họ. Hoặc ở chỗ nuôi trai rất tốt, có chỗ khác có kinh

ng nghiệm nuôi tôm. Trong đồng bào ta có nhiều kinh nghiệm như vậy. Thế thì phải kết hợp tất cả những cái đó mới có thể làm được.

Cách mạng khoa học kỹ thuật vận dụng vào kinh tế nhất thiết phải kết hợp những tiến bộ khoa học kỹ thuật với cuộc cách mạng về quan hệ sản xuất, tổ chức lại sản xuất và với cả cuộc cách mạng tư tưởng của con người, con người say sưa chinh phục biển cả, làm chủ biển cả.

Khoa học về biển mà tôi nói ở đây là khoa học về biển theo nghĩa rộng, bao gồm cả những ngành khoa học – kỹ thuật mà đối tượng nghiên cứu là biển. Chúng ta cần xuất phát từ những mục tiêu kinh tế mà phát triển vấn đề khoa học và kỹ thuật, xuất phát từ những mục tiêu kinh tế trước mắt và mục tiêu kinh tế lâu dài, chú trọng đến những xu hướng phát triển đến những khoa học ở trên thế giới mà đề ra những phương hướng của khoa học kỹ thuật về biển. Cần phải có phương hướng lâu dài, chứ không phải chỉ nhiệm vụ trước mắt, phục vụ trước mắt. Phải nghiên cứu cơ bản lâu dài nữa, nhưng phải chú trọng nghiên cứu trước mắt và ứng dụng được ngay, phục vụ đặc

lực kế hoạch năm năm lần thứ hai này.

Đúng về mặt nào mà nói, thì khoa học về biển là khoa học ứng dụng các phương pháp và kết quả của sinh học, vật lý, hóa học, địa chất, toán học vào việc nghiên cứu biển. Nảy sinh ra những ngành sinh học biển, vật lý biển, hóa học biển, địa chất biển... Còn đúng về những ngành khoa học – kỹ thuật về biển mà nói thì có rất nhiều ngành khoa học kỹ thuật: khoa học kỹ thuật trong nghề cá; đánh bắt cá, nuôi cá và chế biến cá, khoa học kỹ thuật trong khai thác các nguồn thực vật, trồng trọt và chế biến các nguồn thực vật đó. Trong nghiên cứu về địa chất còn phải chú ý đến kiến tạo, đến thành phần, cấu trúc và bản chất các quá trình và hiện tượng địa chất ở biển để đi đến kết luận ở đâu có thể làm cái gì. Tôi nói thí dụ như cát có bao nhiêu loại. Cát ở Cam Ranh khác ở Ba Đồn, khác ở vịnh Hạ Long. Trong cát có nhiều chất đất hiếm. Ta phải nghiên cứu tất cả những cái đó. Những luồng gió cát ta phải làm thế nào để chặn lại. Thế rồi trên cát trồng cái gì. Rồi đến khoa học kỹ thuật hàng hải, khoa học kỹ thuật xây dựng cảng, đóng tàu. Rồi một ngành rất lớn, ngành mũi nhọn là khoa học kỹ thuật khai thác dầu mỏ và khí đốt ở biển. Vấn đề này đã là vấn đề cấp bách rồi.

Kinh tế miền biển nhất định có liên quan đến tất cả những khoa học về động vật, thực vật ở trái đất và nói chung là với toàn bộ các khoa học về trái đất. Cho nên hôm nay hội nghị có mời các đồng chí ở các ngành không trực tiếp nghiên cứu biển đến dự là đúng. Một người Việt Nam, dù là sống trong đất liền, mà không biết nước mình có biển, nhà khoa học mà không chú ý đến khoa học về biển thì không thể được. Ngược lại nghiên cứu biển ta cũng nhớ rằng ta ở trên đất liền và phải dựa vào đất liền mà nghiên cứu. Đội ngũ khoa học về biển có ngành sinh học tương đối đông, cả ngành sinh học cơ bản và sinh học ứng dụng. Sự phát triển của sinh học như thế là tốt. Bởi vì sinh học cho phép đưa ngay khoa học vào sản xuất mặc dù những phương tiện khoa học kỹ thuật còn rất hạn chế. Chẳng hạn nghiên cứu ra những động vật hay thực vật có giá trị

kinh tế cao và tìm ra những phương pháp chăn nuôi và trồng trọt tốt thì với một kỹ thuật còn chưa phải là cơ giới hóa, tự động hóa, điện tử hóa, chúng ta vẫn có thể tạo ra một năng suất lao động mới được. Khoa học đi vào sản xuất một mặt thông qua việc đổi mới các công cụ lao động, cơ giới hóa, tự động hóa. Đó là một hướng rất quan trọng. Tuy nhiên đó không phải là hướng duy nhất. Còn một hướng nữa, hướng tác động vào đối tượng lao động, tác động vào đất đai, môi trường, tác động vào những cơ thể sống. Chẳng hạn, sinh học nghiên cứu giống cá, giống tôm, giống đặc sản, tìm ra cách nuôi thế nào; cái đó là trực tiếp đi vào sản xuất. Trong nông nghiệp của ta sinh học rất quan trọng; trong nghề biển, sinh học cũng rất quan trọng.

Hiện nay và trong tương lai không xa, chúng ta là một nước xã hội chủ nghĩa lớn, hiện nay có 50 triệu dân, rồi đây có thể tăng lên tới 6, 7 chục triệu dân. Ta phải lo tính trước đi. Chúng ta phải phát triển kinh tế ở đồng bằng, nhưng còn phải phát triển lên miền núi, phát triển ở miền biển. Nước ta là một nước lớn như vậy mà có biển thì phải đẩy mạnh khoa học nghiên cứu về biển, đẩy mạnh mọi ngành kỹ thuật về biển và xa hơn nữa còn phải chú trọng đến nghiên cứu đại dương cùng các nước khác trên thế giới. Chúng ta cũng có trách nhiệm và quyền lợi nghiên cứu và khai thác đại dương chứ không phải là độc quyền của một nước nào. Đương nhiên, chúng ta phải dựa chắc vào ven biển, trước hết chú ý đến biển gần, rồi đến biển xa của ta, chú ý đến thêm lục địa của ta. Nhưng rồi phải vươn xa ra đại dương. Ngay bây giờ, ta cũng phải nghĩ đến con đường phát triển lâu dài của kinh tế và khoa học về biển của nước ta.

Tôi đã nói một số ý kiến về cách mạng khoa học kỹ thuật trong việc phục vụ kinh tế miền biển. Tôi đồng ý với các nguyện vọng của các đồng chí là tập hợp lực lượng lại, xây dựng những trung tâm nghiên cứu về biển cho cả nước, tổ chức hệ thống nghiên cứu về biển có phân công có phối hợp với nhau như thế nào. Nhất thiết phải phối hợp. Cho nên, hôm nọ, khi tôi mới đi công tác mấy tháng ở ngoài nước về thì được tin mở

Biển Nhật Lệ



hội nghị này, tôi có nói với các đồng chí ở Bộ Hải sản, là nên làm sao cũng tổ chức hội nghị này. Các anh ấy rất đồng ý và đã chọn những báo cáo tốt ở hội nghị này. Không những phải tổ chức những Viện ở Trung ương mà còn phải tổ chức cả một mạng lưới nghiên cứu cho đến địa phương, đến cơ sở. Tôi nghĩ rằng các sở nên có cơ sở nghiên cứu; các huyện cũng có tổ chức khoa học kỹ thuật ở đó. Tôi đi các nước, thấy trong các hợp tác xã lớn, các nông trường đều có cơ sở khoa học và kỹ thuật. Bây giờ có nơi đã hình thành những liên hiệp khoa học sản xuất. Các đồng chí chắc cũng đã nghe nói. Cho nên, ta phải làm ngay bây giờ, đưa khoa học kỹ thuật đến tận cơ sở, làm sao để kết hợp khoa học kỹ thuật hiện đại với việc tổng kết những kinh nghiệm với những khả năng sáng tạo của nhân dân lao động. Các đồng chí cũng biết rằng tất cả các sáng kiến phát minh không phải chỉ do các nhà khoa học tìm ra mà thôi. Tôi không kể nhiều về vấn đề này.

Tôi chỉ nói một thí dụ. Như việc đánh cá của Hải quân, phải tìm ở đâu mới có bãi cá. Bản đồ về biển của ta hiện chưa chỉ rõ những bãi cá ở đâu. Thế thì chỉ những người đánh cá rất lâu năm biết thôi. Nếu Hải quân có những người đánh cá lâu năm giúp đỡ thì có thể sản lượng tăng lên gấp đôi, gấp ba ngay. Chứ còn biển mênh mông thế này mà la cà đi tìm, đi soi thì biết đâu có cá. Mà đợi Viện khoa học biển của ta ở Nha Trang làm bản đồ để biết ở đâu có cá thì chắc còn lâu lắm?!

Tôi đồng ý tăng cường trang bị và thiết bị, nhưng tôi nghĩ rằng để có những trang bị và thiết bị ta có hai cách làm. Một là đi thẳng vào cái hiện đại nhất, làm ở Trung ương, trong đó có những cái không phải ở trong nước có thể làm được. Một cách nữa là phát động một cách rộng rãi phong trào đi sâu vào khoa học – kỹ thuật ở cơ sở để cái tiến và đổi mới trang bị. Kết hợp cả hai cách đó mới có thể làm được. Nếu như bây giờ cứ đợi đủ vốn liếng, mà có vốn đi nữa muốn mua một cái tàu nghiên cứu cho đầy đủ thì phải đi thương lượng, đi đăng ký,... thì hết năm này qua năm kia rồi. Tất cả cái đó không phải chỉ chuyện mình có tiền hay không có tiền đâu, không phải tùy mình đâu.

Cần phải hết sức coi trọng việc đào tạo cán bộ. Trước khi đi vào đào tạo cán bộ thì kiểm kê lại đội ngũ cán bộ mà sử dụng cho đúng. Tôi không tán thành việc sử dụng bất hợp lý các cán bộ nghiên cứu của ta; nhưng bây giờ điều động cũng không phải dễ đâu, bởi vì còn chuyện cục bộ bản vị. Tôi nghĩ muốn giải quyết vấn đề này thì phải kiên quyết. Một đồng chí có trình độ trên đại học gởi về nghiên cứu biển thì để đồng chí đó nghiên cứu, chứ để đồng chí đó làm quản lý thì chưa chắc đã tốt. Nhiều nơi cứ tưởng như là phó tiến sĩ mà đi làm quản lý thì quản lý sẽ cao hơn. Không phải như vậy. Cần phải kiểm kê lại tất cả cán bộ. Tôi sẽ đề nghị Hội đồng Chính phủ ra quyết định riêng về vấn đề này.

Cần có một chương trình đào tạo cán bộ một cách có hệ thống. Đào tạo cán bộ trên đại học tiến hành ở ngoài nước và cả ở trong nước. Đào tạo những cán bộ đại học và trung cấp. Trong các trường đại học, các trường trung cấp của ta cán bộ đó sẽ phục vụ ở các cơ sở sản xuất, ở các Viện nghiên cứu về biển và ở các trường có nội dung giảng dạy về biển. Rất mong các đồng chí tiếp tục nghiên cứu. Ngoài ra, sau khi giải phóng miền Nam chúng ta có thêm những cán bộ khoa học và kỹ thuật về biển đã làm việc dưới chế độ cũ. Cần phải hết sức trọng dụng những cán bộ đó, làm sao cho anh chị em phát huy tài năng và trí tuệ để phục vụ cho sự nghiệp xây dựng xã hội chủ nghĩa trên đất nước ta.

Về chương trình hành động cụ thể thì tôi nghĩ rằng cần có một kế hoạch đề tài cấp nhà nước để phối hợp các lực lượng khoa học – kỹ thuật về biển vào những mục tiêu cấp bách. Hiện nay có một đề tài quan trọng là điều tra vùng biển Thuận Hải và Minh Hải. Sau hội nghị này, các đồng chí triển khai thảo luận đề tài đó là rất đúng. Nhưng rồi đây, với sự chỉ đạo của Ủy ban Khoa học và Kỹ thuật, cần làm chương trình nghiên cứu toàn diện hơn về những tiến bộ khoa học và kỹ thuật trong những năm tới trong những ngành kinh tế biển, đối với toàn bộ biển Đông và thêm lục địa của ta.

Hôm nay, tôi đến thăm hội nghị của các đồng chí, hoan nghênh sự tập hợp lực lượng tại hội nghị này. Tôi muốn phát biểu một số ý kiến về tầm quan trọng của biển, sự ưu đãi mà thiên nhiên dành cho nước ta, về nền kinh tế miền biển, một bộ phận hữu cơ hết sức quan trọng trong nền kinh tế của nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam. Đó cũng là cơ sở để đặt phương hướng nghiên cứu của các ngành khoa học kỹ thuật về biển. Tôi muốn nhắc các đồng chí là cách mạng khoa học – kỹ thuật là công việc của cán bộ khoa học, kỹ thuật đồng thời của quần chúng nhân dân cho nên phải phát động một phong trào quần chúng đi vào khoa học và kỹ thuật một cách mạnh mẽ.

Đây là một công việc mới mẻ, bởi vì chúng ta mới đi những bước đầu trong khoa học về biển. Cho nên nếu như khi xác định những trọng điểm nghiên cứu, chúng ta chỉ làm những trọng điểm đó thôi thì khó phát hiện những khả năng mới. Trong lúc nắm những trọng điểm thì vẫn để một số đồng chí khác có một phạm vi nghiên cứu những đề tài về biển rộng rãi hơn. Trước mắt có vẻ như là xa xôi, chưa thiết thực, nhưng vẫn cần phải nghiên cứu. Không nên quá bó hẹp. Như vậy có một phạm vi nghiên cứu rộng rãi, đồng thời phải biết hướng vào những mũi nhọn quan trọng. Trước hết là sinh học biển và kỹ thuật đánh cá, kỹ thuật hàng hải phục vụ việc khai thác dầu khí ở biển cũng rất quan trọng và cấp bách.

Với tinh thần như vậy, tôi chúc hội nghị các đồng chí thành công tốt đẹp. ■